

Blokboek Ontleden

Peter van Schijndel

 Kinheim

Wanneer je een zin in de vragende vorm zet, er dus een vraag van maakt, dan is het eerste woord van die zin de persoonsvorm. Wanneer het al een vragende zin is, die begint dan met de woorden: waarom, waar, wanneer, hoe, wat of hoeveel, dan komt de persoonsvorm meteen na dat woord.

VOORBEELDEN:

Ik fiets op straat.

Fiets ik op straat?

> Fiets is dus de persoonsvorm.

Zij spelen in de speeltuin.

Spelen zij in de speeltuin?

> Spelen is dus de persoonsvorm.

Vader heeft zijn portemonnee verloren.

Heeft vader zijn portemonnee verloren?

> Heeft is dus de persoonsvorm.

Waarom kocht moeder een brood?

Dit is al een vragende zin. De zin begint met waarom. De persoonsvorm is dus **kocht**.

OPGAVEN:

Zet een streep onder de persoonsvorm en schrijf het hele werkwoord op achter de zin.

De tuinman snoeit de bomen.

Jan heeft een goudvis.

Hun fietsen staan in de tuin.

Waarom ging Marie niet naar school?

Vader zette de televisie aan.

De jongens kwamen te laat op school.

De klas ging op schoolreis naar een speeltuin.

De bokser verloor een belangrijke wedstrijd.

De narcissen bloeien al in de tuin.

Op een ijsbaan kun je goed schaatsen.

Waarom gaan wij in augustus niet op vakantie?

De regen klettert tegen de ruiten.

Het kaboutertje liep achter een kruiwagen.

Waarom reed de brandweerauto zo hard?

De voetballer struikelde over de bal.

De meester schreef een les op het bord.

De kampioenen vierden feest in het dorp.

De arme mensen waren toch tevreden.

De burgemeester woonde in een prachtig huis.

Waren die meisjes wel tevreden?

Jan vond een fiets in de bosjes.

Oude mensen kunnen vaak niet goed lopen.

Daarom rijden ze vaak in een scootmobiel.

Ze duwden die kapotte auto naar de garage.

Eindelijk stonden ze voor de deur.

Vol verbazing hadden de kinderen geluisterd.

De supporters scholden de spelers uit.

Ze speelden dan ook erg slecht.

Toch mogen de mensen dat niet doen.

De atleet had een heel eind gelopen.

Hij was dan ook erg moe.

Door de persoonsvorm in het enkelvoud of het meervoud te veranderen, verandert er nog een woord. Dat woord noemen we het onderwerp.

! VOORBEELDEN:

Spelen **de jongens** op straat?   Speelt **de jongen** op straat?
Je ziet dat als spelen verandert ook het woordje jongens verandert. Dat is dus het onderwerp.

Kookt **moeder** het eten?   Koken **moeders** het eten?
Je ziet dat als kookt verandert ook moeder verandert. Dat is dus het onderwerp.

Reed **de auto** door het rode licht?   Reden **de auto's** door het rode licht?
Je ziet dat als reed verandert ook het woordje auto verandert. Dat is dus het onderwerp.

Maar je kunt het onderwerp meestal op een wat eenvoudiger manier vinden.
In een vragende zin staat het onderwerp dikwijls vlak achter de persoonsvorm.
Wel onthouden dat de woordjes ik, jij, hij, wij en zij (enkelvoud en meervoud) altijd onderwerp zijn.

! VOORBEELDEN:

De jongens spelen op straat.	>	Spelen de jongens op straat?
Moeder kookt het eten.	>	Kookt moeder het eten?
De auto reed door het rode licht.	>	Reed de auto door het rode licht?

* OPGAVEN:

Zet een streep onder de **persoonsvorm** en schrijf het onderwerp op achter de zin.

De vogels vlogen naar het warme zuiden. _____

Koolmeesjes lusten graag pinda's. _____

De jagers schieten op wilde zwijnen. _____

Maait die jongen altijd het gras? _____

Het vliegtuig staat in de hangar. _____

Tekent hij altijd zo goed? _____

De bomen gaan dood door de zure regen. _____

Wat spelen die meisjes daar? _____

Tijdens de storm waaiden de pannen van het dak. _____

De kraan lekt al een poosje. _____

Waarom pestte Willy haar vriendinnetje? _____

Ze had toch niets gedaan. _____

Hij hing aan een tak boven het water. _____

De ketting viel op de grond. _____

De kralen rolden overal heen. _____

Haar broertje moest er hard om lachen. _____

Yvonne zocht ze allemaal weer op. _____

Yvonne vond het een heel werk. _____

Daarna maakte ze de ketting weer heel. _____

Voorzichtig deed ze hem om haar hals. _____

De politieagent kon heel hard lopen. _____

Hij haalde de dief al vlug in. _____

Meteen deed hij hem de handboeien om. _____

Daarna nam hij hem mee naar het bureau. _____

Hij had een fles limonade gestolen. _____

Zijn vrouw had zo'n verschrikkelijke dorst. _____

Wat zijn werkwoorden? Als je het niet weet, kijk dan op bladzijde 39.

Het werkwoordelijk gezegde bestaat alleen uit werkwoorden;

dus: de persoonsvorm plus alle andere werkwoorden die in de zin staan.

Is er alleen een persoonsvorm, dan is dat ook een werkwoordelijk gezegde.

! VOORBEELDEN:

De jongen heeft lekker gezwommen.

Heeft is persoonsvorm en **gezwommen** is een werkwoord (het komt van zwemmen.)

Heeft gezwommen is het werkwoordelijk gezegde.

Vader zal morgen komen helpen.

Zal is de persoonsvorm en **komen** en **helpen** zijn werkwoorden.

Zal komen helpen is het werkwoordelijk gezegde.

De storm rukte hele bomen uit de grond.

Rukte is de persoonsvorm. Er staan verder geen werkwoorden in deze zin.

Rukte is dus ook het werkwoordelijk gezegde.

★ OPGAVEN:

Zet een streep onder de persoonsvorm en schrijf het werkwoordelijk gezegde op achter de zin.

De atleet wilde zijn best doen.

De jongens gingen een rondje hardlopen.

Zouden we die vuurpijl wel afsteken?

Hij liep de honderd meter in twaalf seconden.

De dokter wilde de patiënt niet helpen.

Zijn burens vonden dat verschrikkelijk.

Ze wilden meteen een klacht indienen.

Misschien zou de dokter dan wel willen helpen.

Gelukkig gebeurde dat ook.

De burens hadden de buurman goed geholpen.

Hij heeft zijn fiets gemaakt.

Rick kan heel goed knutselen.

Later zal hij wel fietsenmaker worden.

Zijn zusje kan goed borduren.

Ze heeft al veel mooie dingen gemaakt.

Dat heb ik nog niet zo vaak gezien.

Na haar werk gaat ze graag winkelen.

Dan koopt ze vaak borduurgaren.

Dat kan ze altijd goed gebruiken.

Ze borduurt al heel lang.

Heeft u dat ook gezien?

Vader verfde het kippenhok groen en geel.

Dat meisje heeft wel een uur gehuild.

Ze moest van moeder gaan slapen.

Toch wilde ze niet gaan slapen.

Die rozen hebben prachtig gebloeid.

We zijn gisteren naar het bos geweest.

Ik vind spruitjes niet zo lekker.

Toch moet ik ze van mijn vader opeten.

Schrijf de zinsdelen die worden gevraagd in de kolom.

Na dat zware werk smaakt een glas limonade heerlijk.
De bekende zanger zong een lied voor zijn fans.
Wilma heeft een onvoldoende voor Nederlands.
De tuinman gaf zijn jarige moeder een bos rozen.
De jarige had dat helemaal niet verwacht.
Het reisje vond moeder een goed plan.
Die oude man liep erg moeilijk.
Zou hij dat echt niet gedaan hebben?
Die tentoonstelling werd door de minister geopend.
Groep acht gaat morgen voor een week op schoolreis.

persoonsvorm	onderwerp	werkw. gezegde
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____